Kärkna kloostrivend. — Peale selle oli ordul komtuurkonnas veel üks konvendikirik, arvatavasti praeguses Puurmani mõisas, kus 1627. a. säilinud teadete järele üht endist Elisabeti kirikut tol ajal vilja-aidaks kasutatud.

Eespool-nimetatud „Väike-Maarja" kirikust on ümberehituste ja paranduste läbi kujunenud praegune Kursi kirik (Kursi nimetus on tekkinud ühest endisest sellenimelisest mõisaomanikust). 17. aastasaja alul seisis kirik, nagu tähendatud, varemeis. Samuti puudus kirikuõpetaja. Kursi koguduse eest hoolitses Äksi kirikuõpetaja, toimetades seal kiriklikke talitusi ning jutlustades igal kolmandal pühapäeval, nagu üks teade 1680. a. räägib. Kursi kujunes seega õieti nagu Äksi abikirikuks, kuigi tal oma kirikumaa oli. Ülemkonsistooriumi käsul asutakse kiriku ümberehitusele. Ehitus saab valmis 1648. a. Samal aastal paluvad kirikukatsumise puhul kohal olevad talupojad ühemeelselt kogudusele iseseisvat kirikuõpetajat. 1683. a. saabki Kursi omale kirikuõpetaja ning eraldub täielikult Äksist. 1647. a. kirikukatsumise protokoll tõendab, et pea kõik sellekohasel katsel olnud talupojad on osanud palvetada, paljud on ka armulaual käinud.

Põhjasõja ajal jääb kogudus jälle ilma kirikuõpetajata. Pärast sõda käib Põltsamaa kirikuõpetaja Kursis jumalateenistust pidamas, kuni 1739. a. kogudusele oma kirikuõpetaja ametisse seatakse. Rahva haridusejärje kohta teatab praost Seelenfels 1786. a., et Kursis ei tuntavat kooliraamatute puudust, sest igas talus leiduvat katekismus ja lauluraamat. Tolleaegsete olude selgitamiseks võiks tähendada, et sama praost Kursist lahkudes mõned talupojad ühes perekonniga oma järeltulijale ära müüb, tingimusega, et viimane neid talupoegi ei tohi ära kinkida ega muile müüa kui ainult oma järeltulijale või kiriku-eestseisjale. Ainult siis, kui need ei soovi osta, võib kirikuõpetaja talupoegadega oma äranägemise järele talitada.

Sündinute arv kõigub 18. aastasaja keskel kuuekümne ümber aastas, tõuseb aastasaja lõpul sajani ning mineva aastasaja teisel veerandil üle sajaviiekümne.

1840-ndail aastail läheb umbes 500 inimest vene usku; nende tarvis ehitatakse hiljemini Saduküla kirik. Kihelkonnast on võrdlemisi rohkel arvul rahvast välja rännanud, nii 1870-ndail aastail Narva, Kaukasusse, Siberisse ja 1900. a. ümber, eriti Laeva vallast, Siberisse ja mujale Venemaale. Ka Tartu linna on aja jooksul paljud asunud. 1897. a. rahvalugemise andmeil tõuseb Kursi kihelkonnast pärit olevate linnaelanikkude arv ligi 700-ni, mis tolleaegsest kihelkonna asukate arvust 12.3% moodustab. (Kõikide Tartumaa kihelkondade kohta oli keskmine protsent 10.3.) Lahkusud ei ole Kursis suuremat pinda leidnud. Väikesel arvul on adventiste ja baptiste. Palvemaju neil ei ole, jumalateenistusi peavad nad talumajades.

Talude ostmise hoo-aeg oli Laeva vallas 1885. a. ja Härjanurmes 1900—01; Puurmanis jäid talud üldse ostmata. Ostuaeg kujunes aastate järele järgmiselt (Tartu-Võru Rahukogus leiduvail andmeil):